

Ministerie van Justitie en Veiligheid

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Minister van Justitie en
Veiligheid**

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Ons kenmerk

3262954

Datum 1 april 2021

Onderwerp Antwoorden Kamervragen over het bericht 'Geheime 'Turkije analyse' NCTV lekt uit: grote rol Erdogan bij opkomst salafisme in Nederland'

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Mede namens de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Buitenlandse Zaken, deel ik u mee dat de schriftelijke vragen van het lid Van Kooten-Arissen, ingezonden op 15 februari, van de leden Becker en Yesilgöz-Zegerius (beiden VVD), ingezonden op 16 februari, en van het lid Stoffer (SGP), ingezonden op 17 februari, op het bericht dat de Turkse president Erdogan volgens uitgelekt vertrouwelijk NCTV-rapport een grote rol speelt bij de opkomst van het salafisme in Nederland, gecombineerd worden beantwoord zoals aangegeven in de bijlage bij deze brief.

Ik constateer dat een groot deel van de gestelde vragen betrekking heeft op de vermeende inhoud van een vertrouwelijk NCTV rapport. Zoals is aangegeven in mijn brief van 17 februari jl.¹ betreft het stuk waar HP/De Tijd over schrijft een nog onvoldragen departementaal-vertrouwelijke conceptanalyse van de NCTV dat zich op het moment dat het stuk bij een journalist HP/De Tijd belandde, in het proces van interdepartementale consultatie en toetsing bevond. In een dergelijk proces is het gebruikelijk dat de redenering en onderbouwing bij bepaalde passages kritisch worden bevraagd en vervolgens nog worden aangepast.

Het rapport is opgesteld vanuit de eigenstandige onderzoeks- en analysefunctie van de NCTV en is niet voor politieke beoordeling voorgelegd. Het weerspiegelt dan ook geen beleidsopvattingen van het kabinet. Het streven is om een nieuwe analyse nog voor de zomer 2021 af te ronden en uw Kamer daarover te zijner tijd te informeren. Ik kan op dit moment niet ingaan op door uw Kamer gestelde vragen over de inhoud van de conceptanalyse.

---

¹ Kamerstukken II 2020/21, 29 754, 588 (kamerbrief)

**Minister van Justitie en
Veiligheid**

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

Ik verwijs naar de zorgen en standpunten van het kabinet ten aanzien van mogelijke buitenlandse beïnvloeding die zijn vermeld in Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) 49, 52 en 53 (Kamerstuk 29 754, nr. 491, 546 en 560), alsmede in de 'Kamerbrief aanpak ongewenste vormen inmenging Turkije' d.d. 10 juni 2020 (Kamerstuk 30 821, nr. 114) en de Kabinetsreactie op het POCOB-eindverslag (Kamerstuk 35 228, nr. 33). Er is nu geen aanleiding om staand beleid of eerder met u gedeelde standpunten te herzien.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

Antwoorden van de ministers van Buitenlandse Zaken en van Justitie en Veiligheid op schriftelijke vragen van het lid Van Kooten-Arissen (Van Kooten-Arissen) over het bericht dat Erdogan volgens uitgelekt vertrouwelijk NCTV-rapport een grote rol speelt bij de opkomst van het salafisme in Nederland. (ingezonden 15 februari 2021, nr. 2021Z03177)

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht 'Geheime 'Turkije analyse' NCTV lekt uit: Grote rol Erdogan bij opkomst salafisme in Nederland' in HP/De Tijd? [1]

Antwoord 1

Daar ben ik bekend mee.

Vraag 2

Bent u bekend met de inhoud van het vertrouwelijke rapport 'Ontwikkeling van het salafisme onder Turken – de invloed in Nederland' van de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV) en zo ja, sinds wanneer?

Antwoord 2

Ik ben op de hoogte van het bestaan van de conceptanalyse.

Vraag 3

Klopt het dat de NCTV het rapport onder meer wil gebruiken om gemeenten die in contact staan met Turks-Nederlandse organisaties, vertrouwelijk te waarschuwen voor de opkomst van het salafisme in Nederland?

Antwoord 3

Zoals in de brief van de Minister van Justitie en Veiligheid van 17 februari jl.² is aangegeven betrof het in dit geval een onvoldragen conceptversie van een departementaal-vertrouwelijke analyse, die uiteindelijk bedoeld was om professionals binnen de rijksoverheid en lokale overheden te informeren.

Vraag 4

Had u het NCTV-rapport, al dan niet vertrouwelijk, met de Kamer willen delen, en zo ja, wanneer had u dat willen doen, en zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Zoals aangegeven in de aanbiedingsbrief wordt uw kamer geïnformeerd wanneer een voldragen analyse gereed is.

Vraag 5

Klopt het dat het ministerie van Buitenlandse Zaken het rapport vertrouwelijk wil houden, omdat er gewezen wordt op het belang van de Turkijedeal en de vrees bestaat dat publicatie mogelijk zal leiden tot

---

² Kamerstukken II 2020/21, 29754, 588 (kamerbrief)

escalatie in de relatie met Turkije, omdat de NCTV-analyse door Turkije zal worden gezien als een rechtstreekse aanval op president Erdogan?

Minister van Justitie en Veiligheid

Antwoord 5

In algemene zin geldt dat er in de relatie tussen Nederland en Turkije ruimte is voor constructieve samenwerking, maar ook voor het benoemen van zaken waar we het niet over eens zijn of waarover zorgen bestaan. Hierbij wordt altijd meegewogen hoe Nederlandse belangen zo effectief mogelijk kunnen worden behartigd.

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

Vraag 6

Hoe beoordeelt u het feit dat er in het vertrouwelijke NCTV-rapport melding wordt gemaakt van een politiek gevoelige kwestie die volgens de NCTV kan raken aan de Nederlandse Nationale Veiligheid, omdat vitale belangen zoals de sociale en politieke stabiliteit in het geding komen?

Antwoord 6

In algemene zin geldt dat voor het definiëren van (potentiële) dreigingen voor de Nederlandse nationale veiligheid de NCTV beoordeelt of één of meer van de nationale veiligheidsbelangen worden bedreigd. Als het gaat om het veiligheidsbelang 'sociale en politieke stabiliteit', betreft dit het ongestoord functioneren van de Nederlandse maatschappij, waarin individuen en groepen mensen goed met elkaar kunnen samenleven binnen de verworvenheden van de Nederlandse democratische rechtstaat en de daarin gedeelde waarden. Ook de politieke besluitvorming dient ongestoord te kunnen functioneren. Door structurele aantasting van de sociale-politieke stabiliteit kan de nationale veiligheid in het geding komen³.

Vraag 7

Deelt u de zorgen van de NCTV over de islamistische koers van de Turkse president Erdogan, namelijk het uitvoering geven aan een bewuste islamiseringsstrategie waarin door Erdogan ruimte wordt gegeven aan salafistische, soms jihadistische organisaties, die tevens invloed hebben op Turks-Nederlandse instellingen in ons land en op Nederlandse Turken?

Antwoord 7

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 8

Hoe beoordeelt u de analyse van de NCTV dat een deel van de Turkse gemeenschap in Nederland kwetsbaar is voor beïnvloeding vanuit Turkije, omdat Turkije de Nederlandse Turken beschouwt als onderdanen en veel Turkse Nederlanders zich nauw betrokken voelen met het land?

Antwoord 8

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

---

³ Nationale Veiligheid Strategie 2019

Vraag 9

Hoe groot is het deel van de Turkse gemeenschap dat kwetsbaar is voor beïnvloeding vanuit Turkije en welke mogelijkheden ziet Nederland om deze groep te beschermen voor beïnvloeding?

Antwoord 9

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 10

Hoe beoordeelt u de analyse van de NCTV dat de toenemende intensiteit van Erdogans religieuze boodschappen en activiteiten haat kunnen zaaien onder Nederlandse Turken en ervoor kan zorgen dat zij zich afkeren van de Nederlandse democratie?

Antwoord 10

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 11

Wat vindt u van de conclusie dat bepaalde boodschappen van Erdogan ertoe kunnen leiden dat groepen in Nederland tegenover elkaar komen te staan, onderling botsen, en dat dit kan gelden voor Nederlandse Turken onderling, maar ook voor Nederlandse Turken en 'autochtone' Nederlanders, en dit in het uiterste geval kan leiden tot aantasting van de sociale en politieke stabiliteit en daarmee raken aan aspecten van de Nederlandse nationale veiligheid?

Antwoord 11

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 12

In hoeverre zijn de verschillende factoren die geleidelijk een gewijzigd islamitisch landschap hebben gecreëerd binnen de Nederlands Turkse gemeenschap, en in het NCTV-rapport benoemd worden, nieuw voor u?

Antwoord 12

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 13

Gezien dit rapport en de bevindingen, hoe beoordeelt u nu uw lovende toespraak over de betrekkingen met Turkije op de Turks-Nederlandse Wittenburgconferentie van 27 januari 2021?

Antwoord 13

Op de inhoud van de conceptanalyse kan niet worden ingegaan. Het kabinet hecht belang aan de bilaterale relatie met NAVO-Bondgenoot Turkije. Met Turkije wordt

samengewerkt op voor Nederland belangrijk terreinen als migratie, economie en veiligheid, waaronder terrorismebestrijding. Dankzij de duurzame bilaterale relatie, kunnen Nederland en Turkije elkaar, o.a. in het kader van de reguliere Wittenburgconferentie, spreken over zowel zaken waarin wordt samengewerkt, als over zaken waarover we het niet eens zijn of waarover zorgen bestaan.

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

Vraag 14

Gezien het feit dat de Turkse minister u 'vriend' noemde tijdens bovengenoemde conferentie, hoe beoordeelt u deze 'vriendschap' in het licht van de reconstructie van de NCTV waarin omschreven wordt dat Erdogan tussen 2002 en 2015 tegelijkertijd twee agenda's uitvoerde, namelijk ten eerste een toenadering tot het Westen en het verwerven van steun van EU-landen en ten tweede het onverminderd doorzetten van de islamisering van Turkije?

Antwoord 14

Zie antwoord op vraag 13.

Vraag 15

Wat vindt u ervan dat, 100 jaar na de oprichting van de Turkse staat, Erdogan volgens de NCTV zichzelf naar voren wil schuiven als de 'wereldwijde leider van de soennitische moslims' en tevens de ambitie zou hebben om in 2023 Turkije uit te roepen als Islamitische Staat?

Antwoord 15

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 16

Hoe verhoudt deze verontrustende boodschap van de NCTV over de invloed van Erdogans islamiseringsstrategie op Nederlandse Turken zich tot de belangen van het ministerie van Buitenlandse Zaken om een vriendschappelijke relatie met het Turkije van president Erdogan te onderhouden?

Antwoord 16

Zie antwoord op vraag 13.

Vraag 17

Hoe kan Nederland de betrekkingen met Turkije proberen inniger te maken, terwijl datzelfde Turkije en president Erdogan in het bijzonder, salafistische, zelfs jihadistische groeperingen actief steunt, hun invloed doet toenemen in Nederland en deze groeperingen allen streven naar 'theocratie in de vorm van invoering van de sharia en een islamitische staat'?

Antwoord 17

Zie antwoord op vraag 13.

Vraag 18

Denkt u dat het goed is voor de Nederlandse samenleving, de democratie en de veiligheid als u als minister van Buitenlandse Zaken in het openbaar lovende woorden spreekt over de samenwerking en betrekkingen met Turkije en ondertussen de Tweede Kamer volledig in het donker houdt over hoe ernstig de situatie in werkelijkheid is, waardoor de parlementaire controle op het regeringsbeleid onmogelijk wordt gemaakt en democratie-ondermijnende salafistische en zelfs jihadistische krachten vrij spel krijgen?

Minister van Justitie en
Veiligheid

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

Antwoord 18

Zie antwoord op vraag 13.

Vraag 19

Hoe beoordeelt u het mogelijke verband dat de NCTV legt tussen de antiwesterse retoriek van Erdogan en de terroristische aanslag op de

Antwoord 19

tram in Utrecht in 2019 waarbij vier doden vielen?

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 20

Wat doet Nederland om het lid van de jihadistische Kaplan groep te stoppen die door de NCTV is geïdentificeerd als een broer van Gökmen T., de man die op 18 maart 2019 de terroristische aanslag pleegde op de tram in Utrecht?

Antwoord 20

Zoals gebruikelijk kan ik niet ingaan op individuele zaken.

Vraag 21

Herinnert u zich de inhoud van de verklaringen die Gökmen T. gaf voor zijn daden, namelijk dat hij de aanslag pleegde vanwege zijn geloof, hij geen democraat is en daarom de rechtbank niet wenste te erkennen, dat hij tevens geen spijt betuigde en zichtbaar genoot van de pijn en het verdriet van de slachtoffers en nabestaanden?

Antwoord 21

Ik ben bekend met het verloop van de rechtszaak van Gökmen T.

Vraag 22

Hoe is het mogelijk dat een broer van jihadist Gökmen T. nog op vrije voeten is en samen met andere gelijkgestemden de kans krijgt om de jihadistische Kaplan beweging nieuw leven in te blazen met online-activiteiten vanuit Nederland?

Antwoord 22

Ik kan niet ingaan op individuele zaken. Op landelijk niveau zet de overheid zich, samen met het bedrijfsleven, in om terroristische en extremistische uitingen,

zowel online als offline, geen vat te laten krijgen op de samenleving. De Internet Referral Unit (IRU) bij de politie ondersteunt deze aanpak door het signaleren en het verzoeken tot verwijderen van terroristische content. Ook kan het Openbaar Ministerie – al dan niet na een aangifte of melding – een onderzoek starten en zo nodig tot vervolging over gaan indien er strafbare feiten zijn gepleegd op het internet. In december 2020 is een politiek akkoord bereikt over de EU-verordening Terrorist Content Online (TCO). Het doel van deze verordening is om de verspreiding van terroristisch materiaal op het internet tegen te gaan. De verordening vult de op vrijwilligheid gebaseerde samenwerking aan met een verplichting voor bedrijven om actief te bevorderen dat hun platformen worden geschoond van terroristische content. Deze verordening maakt het mogelijk internetbedrijven te verplichten om terroristische content binnen een uur te verwijderen. Er wordt een autoriteit opgericht die toezicht zal houden op de uitvoering van de maatregelen uit de verordening.

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

Vraag 23

Wat vindt u van, zoals de NCTV dat noemt, de “vrijage” van Erdogan met radicale bewegingen als IBDA/C en Kaplan, waarvan de banden met de jihadist Gökmen T. zijn aangetoond, zowel familiair als ideologisch?

Antwoord 23

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 24

AnHoe voorkomt u dat de Milli Görüş-jongeren gaan radicaliseren, nu de NCTV signaleert dat Milli Görüş overwegend politiek salafistische propaganda voert en dat deze groep de laatste jaren aan het groeien is in Nederland, met waarschijnlijk enkele duizenden aanhangers?

Antwoord 24

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 25

In hoeverre heeft de regering het gemeenschappelijke doel van het vormen van een moslimgemeenschap ‘Ummah’ in het vizier, namelijk, volgens de NCTV, de vorming van één islamitische wereldgemeenschap en salafisme voor alle moslims in Nederland, waarvoor Marokkaanse en Turkse salafisten steeds vaker de banden aanhalen en traditionele nationale of culturele verschillen naar de achtergrond verdwijnen ter bevordering van dit hogere doel?

Antwoord 25

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 26

Sinds wanneer is de regering ervan op de hoogte dat de Turks-Nederlandse salafisten beschikken over grote mogelijkheden en middelen

in Nederland en dat dit voor een groot deel te danken is aan de sterke band tussen Milli Görüş en de Moslimbroederschap en politiek salafisme?

Minister van Justitie en Veiligheid

Antwoord 26

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

Vraag 27

Sinds wanneer is de regering ervan op de hoogte dat de Turks-Nederlandse salafisten kunnen beschikken over de verworven capaciteiten van Milli Görüş, zoals het netwerk, een goede naam bij sommige overheidsinstanties, de structuur, kennis van Nederland, ervaring met de Nederlandse cultuur, beheersing van de Nederlandse taal, een groot aantal locaties, onlineaccounts en pagina's en ideologisch onderlegde imams en theologen?

Antwoord 27

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 28

Wat vindt u ervan dat de basisideologie van Milli Görüş een gunstig vertrekpunt blijkt te zijn richting salafisme, een weg die volgens de NCTV door een deel van de Milli Görüş jongeren en imams wordt ingeslagen?

Antwoord 28

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 29

Welke overheidsorganisaties werken op dit moment, of werkten in het recente verleden, samen met de Milli Görüş beweging en kunt u verhelderen hoe deze beweging een goede naam en een stevig netwerk op heeft kunnen bouwen zoals de NCTV beschrijft?

Antwoord 29

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 30

Bent u bekend met het jaarverslag van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) uit het jaar 2000 waarin de BVD waarschuwt voor de aanhangers van de Milli Görüş en de Kaplanbeweging door te stellen: *'De ruim 280.000 Turken in Nederland zijn op velerlei wijze met hun land van herkomst verbonden. Zowel in familieverband als in de sfeer van religie, politieke en economie onderhouden Turken in Nederland contacten met Turkije. De schaduwzijde hiervan is dat Nederland wordt geconfronteerd met conflicten uit het land van herkomst, zoals de polarisatie tussen de Turkse seculiere overheid en aanhangers van een politiek religieuze opvatting (zoals Milli Görüş en de Kaplan-beweging)'*

Antwoord 30

Ja, ik ben bekend met het jaarverslag.

**Minister van Justitie en
Veiligheid**

Vraag 31

Wat heeft u in de afgelopen 21 jaar gedaan tussen het uitbrengen van het jaarverslag van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) in 2000 en deze vertrouwelijke Turkije analyse van de NCTV om de invloed van salafisme in Nederland en de organisaties waaraan zij hun groeiende invloed ontlenen terug te dringen?

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

Antwoord 31

In algemene zin geldt dat in de Nederlandse samenleving ruimte is voor een grote diversiteit van beschouwingen, opvattingen, waardepatronen en leefstijlen. Dit betekent dat mensen de vrijheid hebben hun eigen keuzes te maken binnen de kaders van de democratische rechtsorde. In onze rechtsstaat worden dergelijke vrijheden voor iedereen beschermd. Zoals aangegeven in de POCOB Kabinetsreactie d.d. 23 november 2020 herkent en deelt het kabinet de zorgen van de POCOB aangaande de groeiende invloed in Nederland van een kleine groep personen en groepen, die vanuit bepaalde fundamentalistische leerstellingen strafbaar en/of – vanuit het perspectief van de democratische rechtsorde – problematisch gedrag vertonen dan wel aanzetten tot problematisch gedrag. Het kabinet acht het onwenselijk dat sommige salafistische aanjagers proberen hun opvattingen op een soms intimiderende manier over te brengen aan moslims die een andere interpretatie van de islam aanhangen. Zij beperken andere moslims daarbij in het uitoefenen van hun grondwettelijke vrijheden. Tevens kan dit bijdragen aan de vervreemding van moslims, vaak jongeren, van de Nederlandse samenleving.

Om ongewenste maatschappelijke effecten het hoofd te bieden hanteert het kabinet een integrale aanpak zoals beschreven in de ‘Beleidsreactie op de Parlementaire ondervragingscommissie ongewenste beïnvloeding uit onvrije landen’ van 23 november 2020.

Vraag 32

Herinnert u zich nog de vraag van Van Toorenburg (CDA) tijdens het debat over de financiering van moskeeën vanuit het buitenland (“*Dat hele beeld, een soort vrijstaatje Turkije in Nederland, in onze religieuze huizen. Wat doet het kabinet daar nou eigenlijk tegen?*”) en uw antwoord (“*Nou, daar acteert het kabinet op als het in strijd is met de Nederlandse wet. Ik hoef mevrouw Van Toorenburg niet uit te leggen dat de godsdienstvrijheid in Nederland heel ver gaat. Dus als er in een godsdiensthuis, in dit geval door een door Diyanet betaalde imam, zaken gezegd worden, dan hoeven wij het daar niet per se mee eens te zijn, maar de Nederlandse overheid kan optreden als dat in strijd is met Nederlandse wet- en regelgeving.*”) En: “*Maar ook politieke meningen waar mevrouw Van Toorenburg of ik, of wij allebei, het niet mee eens zijn, geven een overheid nog niet het recht om in te grijpen. Het kan geen verrassing zijn als ik dat zeg.*”)?

Antwoord 32

Ja.

**Minister van Justitie en
Veiligheid**

Vraag 33

Betekenen uw antwoorden geciteerd in bovenstaande vraag dat er niet opgetreden kan en zal worden tegen de mogelijke radicalisering binnen de 150 Diyanet moskeeën indien, zoals de NCTV beschrijft, 'het beeld, dat momenteel bij bepaalde afdelingen van Diyanet-jongeren te zien is, het standaardbeeld wordt van de hele jeugdafdeling van Diyanet' en 'Nederland op termijn te maken [kan] krijgen met het risico dat een groter wordende groep Turkse jongeren radicaliseert'?

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

Vraag 34

Indien uw antwoord op voorgaande vraag ontkennend luidt, hoe zal er opgetreden worden tegen mogelijke radicalisering binnen Diyanet moskeeën?

Antwoord op vraag 33 en 34

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

Vraag 35

Wilt u deze vragen één voor één en binnen de beantwoordingstermijn van drie weken, dus uiterlijk 8 maart 2021, beantwoorden?

Antwoord 35

Deze vragen zijn zo spoedig als mogelijk beantwoord.

[1] 'Geheime 'Turkije analyse' NCTV lekt uit: Grote rol Erdogan bij opkomst salafisme in Nederland' in HP/De Tijd, d.d. 15 februari 2021.

2021Z03224

(ingezonden 16 februari 2021)

**Minister van Justitie en
Veiligheid**

Vragen van de leden Becker en Yesilgöz-Zegerius (beiden VVD) aan de ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, van Justitie en Veiligheid en van Buitenlandse Zaken over het bericht 'Geheime 'Turkije analyse' NCTV lekt uit: grote rol Erdogan bij opkomst salafisme in Nederland'

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

1. Bent u bekend met het bericht: "Geheime 'Turkije analyse' NCTV lekt uit: grote rol Erdogan bij opkomst salafisme in Nederland" van 15 februari 2021 in HP/De Tijd? [1]

Daar ben ik bekend mee.

2. Wat is de aanleiding van de door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) opgestelde nota? Wie heeft opdracht gegeven tot het schrijven van deze nota? Wat is de huidige status van deze nota en welke partijen zijn hierbij betrokken? Wanneer kan de Kamer de nota inclusief kabinetsreactie verwachten?

De nota is opgesteld vanuit de eigenstandige onderzoeks- en analysefunctie van de NCTV. Zie verder de aanbiedingsbrief.

3. Heeft de NCTV de betreffende informatie in de Taskforce "ongewenste buitenlandse beïnvloeding en problematisch gedrag" besproken en gedeeld? Zo ja, hoe is de Taskforce hier vervolgens mee omgegaan? Zo nee, waarom niet?

De betreffende concept-analyse is niet in de Taskforce PG&OBF besproken.

4. In hoeverre is de zorgelijke constatering van de NCTV: "dat een deel van de Turkse gemeenschap in Nederland 'kwetsbaar' is voor 'beïnvloeding vanuit Turkije", gebaseerd op nieuwe informatie? En hoe verhoudt dit zich tot de constatering in het recent gepubliceerde "Dreigingsbeeldstatelijke actoren" dat de Turkse diaspora naast doelwit ook een instrument is van Turkije?

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

5. Hoe beoordeelt u in het licht van dit rapport uw reactie op de motie-Becker c.s. (Kamerstuk 30821, nr. 56) die verzocht om alsnog een contrastrategie te formuleren ten aanzien van de ongewenste diasporapolitiek van de Turkse overheid? Deelt u de mening dat het onvoldoende is om enkel Turkije aan te spreken, maar dat ook ingrijpen in organisaties en vormen van ongewenste beïnvloeding nodig is? Welke stappen heeft u sinds het debat over ongewenste buitenlandse beïnvloeding op 14 januari 2021 gezet waar nogmaals om daadwerkelijke uitvoering van de motie werd verzocht?

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

6. Klopt het dat in het rapport wordt gesproken over radicalisering die plaatsvindt via online platforms? Hoe beoordeelt u dit risico? Welke

stappen heeft u met internetplatforms gezet om deze radicaal salafistische uitingen online te verwijderen? En welke stappen heeft u gezet om de aanpak van dergelijke extremistische en antidemocratische uitingen onder te brengen binnen de op te richten autoriteit kinderpornografische en terroristische content of een andere geschikte autoriteit conform motie-Becker c.s. (Kamerstuk 35228, nr. 9)?

Los van het feit dat niet in kan worden gegaan op de inhoud van de conceptanalyse kan worden opgemerkt dat het lid Becker in een motie de regering heeft verzocht om in de aanpak van extremistische en/of antidemocratische uitingen online, waar nodig het bestuurlijk instrumentarium in te zetten, en deze toe te voegen aan de taken van de autoriteit of onder te brengen bij een andere autoriteit⁴. Indien deze uitingen zodanig ernstig van aard zijn dat zij onder de definitie vallen van terroristische content, zoals is bepaald in de TCO-verordening, dan valt het binnen de taken van deze autoriteit. De daarin opgenomen definitie van online terroristisch materiaal sluit nauw aan bij de bestaande definities van terroristische misdrijven in richtlijn 2017/541/EU, zoals geïmplementeerd in ons eigen strafrecht⁵. Deze definitie is leidend als beoordelingscriterium voor het inzetten van de bevoegdheden.

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

7. Klopt het dat de NCTV de nota wil gebruiken om gemeenten te waarschuwen voor de opkomst van salafisme? Welke stappen kan de gemeente zetten om salafisme te signaleren en aan te pakken? Hoe worden ze geholpen door de Taskforce problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse beïnvloeding?

In zijn algemeenheid geldt voor de overheid dat niet ideologie, maar strafbaar en/of – vanuit het perspectief van de democratische rechtsorde - problematische gedragingen van Nederlandse ingezetenen bepalend zijn voor optreden. Zoals aangegeven in de POCOB Kabinetsreactie d.d. 23 november 2020 hanteert het kabinet een vijfdeling⁶ om ongewenste buitenlandse beïnvloeding op een gestructureerde wijze te benaderen en zijn gemeenten onmisbaar in de aanpak van mogelijk problematisch gedrag dat hieruit voortvloeit. Gemeenten worden, onder andere middels de oprichting van de Taskforce PG&OBF, ondersteund met kennis en instrumenten om problematisch gedrag te kunnen duiden en een passende handelingsstrategie te bepalen. Bij het bepalen van de overheidstaak en de legitimiteit van overheidsingrijpen staat proportionaliteit centraal.

8. Hoe staat het met de heldere definitie van problematisch gedrag zodat de Taskforce daadkrachtig kan optreden (Kamerstuk 35228, nr. 8)?

De verwachting is dat de Tweede Kamer in het najaar van 2021 over de uitvoering van deze motie van het Kamerlid Becker geïnformeerd wordt. Binnen verschillende trajecten wordt momenteel onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van een eenduidige juridische definitie van problematisch gedrag. Zo is voor het formuleren of verstevigen van een wettelijke grondslag voor de uitwisseling van

---

⁴ Kamerstuk, 2020/21, 35228, 9

⁵ Richtlijn (EU) 2017/541 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2017 inzake terrorismebestrijding en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/475/JBZ van de Raad en tot wijziging van Besluit 2005/671/JBZ van de Raad (PbEU L 88/6).

⁶ Dit is de indeling in: actoren, intenties/doelen, middelen, doelgroepen en ongewenste maatschappelijke effecten.

persoonsgegevens door de deelnemers van de Taskforce Problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering een voorzienbare juridische definitie van problematisch gedrag nodig. Dit vraagstuk hangt tevens samen met het verzoek van de motie van het lid Bisschop aangaande de uitbreiding van de bevoegdheden van de Taskforce⁷ evenals het verzoek van de motie van het lid Van Toorenburg c.s. over informatie-uitwisseling tussen de Taskforce en het Financieel Expertise Centrum⁸ Het formuleren van een heldere juridische definitie van problematisch gedrag is eveneens onderdeel van het in de kabinetsreactie op het POCOB-eindverslag. Hierin is het nadere onderzoek aangekondigd naar de mogelijkheden om ongewenste buitenlandse financiering en problematisch gedrag aan te pakken, door middel van het bevriezen of zelfs verbeurd verklaren van bepaalde geldstromen. Dat ook de Tweede Kamer deze wens heeft blijkt uit motie Becker c.s., die oproept tot snelle invoering van handhavingsinstrumenten om op te kunnen treden "wanneer sprake is van ondermijning van onze democratische waarden, fundamentele vrijheden en/of mensenrechten⁹").

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

9. Hoe staat het met het ontwikkelen van een onvrije landen index op basis waarvan gericht en beter onderbouwd ingegrepen kan worden in ongewenste beïnvloeding en problematisch gedrag (Kamerstuk 35228, nr. 10)?

Op dit moment onderzoekt het demissionair kabinet de mogelijkheden tot het opstellen van een onvrijelandenindex. Daarnaast wordt bekeken of een dergelijke index gebruikt kan worden om risico's van financiering uit bepaalde landen beter te kunnen inschatten en of het vervolgens mogelijk is om op basis van een dergelijk index maatregelen te nemen. Over de verdere uitwerking van deze motie wordt uw kamer in het najaar van 2021 geïnformeerd.

10. Herkent u het signaal dat er mogelijk een relatie is tussen Erdogans retoriek en terroristische aanslag van Gökmen T.? Hoe beoordeelt u dit signaal? Hoe beoordeelt u het veiligheidsrisico wat uit zou gaan van deze retoriek?

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

11. Hoe beoordeelt u de ruimte die de Turkse president zou geven aan organisaties zoals IBDA-c en de Kaplan-beweging en het steunen van jihadistische groepen in Syrië? Welk motief zit er achter de steun van de Turkse president?

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

12. Welke andere politiek-islamitische groeperingen staan onder invloed van Turkse beïnvloeding? Wat zijn de profielen van deze groeperingen en welke acties onderneemt u om deze beïnvloeding tegen te gaan?

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

---

⁷ Kamerstuk 2020/21, 35228, 25

⁸ Kamerstuk 2020/21, 35228, 30

⁹ Kamerstuk 2020/21, 35228, 7

13. Klopt het dat de Kaplan-groep nieuwe activiteiten in Nederland ontplooit? Heeft u de aanhangers van deze beweging in Nederland in beeld? Wat klopt er van de constatering dat een van de aanhangers in verband kan worden gebracht met Gökmen T.? Welke risico's gaan er uit van deze aanhangers en kunt u bevestigen dat u alles wat mogelijk is heeft ingezet tegen deze personen om de nationale veiligheid te waarborgen er te voorkomen dat nieuwe aanslagen worden gepleegd?

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

14. Hoeveel en welke organisaties in Nederland hebben banden met islamitische stromingen van het salafisme zoals Milli Görüs en Femysö? Kunt u een overzicht geven van alle contacten van de Rijksoverheid met deze organisaties? Worden door de rijksoverheid nog subsidies verstrekt aan het salafisme gelieerde organisaties zoals Milli Görüs en Femysö die gelieerd zijn aan de Turkse moslimbroederschap?

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

15. Welke stappen hebben Nederlandse gemeenten gezet om te voorkomen dat salafistische organisaties als gesprekspartner worden betrokken bij de uitvoering of ontwikkeling van beleid? Op welke manier heeft u in samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) bevordert dat gemeenten geen subsidies verlenen aan dergelijke organisaties (Kamerstuk 29614, nr. 87)? Kunt u de VNG om een overzicht vragen van alle gemeentelijke subsidies die verstrekt zijn aan organisaties met een dergelijke signatuur? Zo nee, waarom niet?

De Rijksoverheid noch de VNG beschikken over een centraal overzicht van verstrekte subsidies. Subsidieverstrekking is gericht op het naderbij brengen van een maatschappelijke doelstelling. Zoals u bekend vervullen religieuze organisaties belangrijke taken in Nederland. Hun subsidieaanvragen worden beoordeeld op de effectiviteit waarmee zij deze doelstellingen naderbij brengen, niet op hun religieuze signatuur.

Subsidieverstrekking is een eigenstandige bevoegdheid van gemeenten. De Algemene wet bestuursrecht (titel 4.2) biedt het kader, maar de gemeente gaat zelf over de vraag waaraan zij subsidie verleent; het college van B&W heeft zich hierover aan de Raad te verantwoorden. Met de oprichting van de Taskforce Problematisch gedrag & ongewenste buitenlandse financiering wordt de ondersteuning en advisering vanuit het Rijk aan gemeenten geïntensiveerd. De keuze om geen subsidie te verstrekken aan een organisatie is een interventiemogelijkheid binnen de driesporenaanpak (interactie en dialoog, confronteren en handhaven of verstoren).

16. Hoe staat het met uitvoering van de motie-Becker c.s. (Kamerstuk 32824, nr. 307) om gezamenlijk met gelijkgezinde Europese landen te kijken of en hoe radicaal salafistische organisaties zoals de Turkse Grijze Wolven kunnen worden verboden? In hoeverre biedt deze juridische

grondslag mogelijkheden om ook de Kaplan-beweging en Milli Görüs te verbieden?

De Kamer wordt dit voorjaar van 2021 over de uitvoering van de motie geïnformeerd.

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

17. Wordt momenteel onderzocht of de Kaplan-beweging verboden kan worden? Zo ja, wat is de stand van zaken? Zo nee, bent u bereid dit alsnog te doen? Graag een toelichting.

Bevoegde instanties houden doorlopend nieuwe ontwikkelingen in de gaten met betrekking tot organisaties die (mogelijk) een dreiging vormen voor de democratische rechtsorde. Ik zie momenteel geen aanleiding nadere maatregelen te treffen tegen de Kaplanbeweging. Het OM, de politie, de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en andere betrokken organisaties zijn alert.

18. Ook in andere Europese landen, zoals Frankrijk, leven zorgen over Turkse beïnvloeding gericht op radicaal gedachtegoed en radicale groeperingen; in hoeverre is er sprake van een gezamenlijke strategie en bent u bereid hier een leidende rol in te nemen?

Nederland heeft regelmatig contact met andere Europese landen, waaronder ook Frankrijk, over mogelijk ongewenste vormen van buitenlandse inmenging. Daarbij worden ervaringen met elkaar gedeeld.

19. Kunt u deze vragen stuk voor stuk en binnen uiterlijk de geldende termijn beantwoorden?

Deze vragen zijn zo spoedig als mogelijk beantwoord.

[1] HP De Tijd, 15 februari 2021, Geheime 'Turkije analyse' NCTV lekt uit: grote rol Erdogan bij opkomst salafisme in Nederland (<https://www.hpdetijd.nl/2021-02-15/geheime-turkije-analyse-nctv-lekt-uit-grote-rol-erdogan-bij-opkomst-salafisme-in-nederland/>)

2021Z03276

(ingezonden 17 februari 2021)

**Minister van Justitie en
Veiligheid**

Vragen van het lid Stoffer (SGP) aan de ministers van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid en van Justitie en Veiligheid over het bericht dat president
Erdogan een grote rol speelt in opkomst salafisme in Nederland

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

**1. Hebt u kennisgenomen van het bericht 'Geheime 'Turkije analyse' NCTV
lekt uit: grote rol Erdogan bij opkomst salafisme in Nederland'? 1)**

Ja

**2. Wat vindt u van de analyse van de Nationaal Coördinator Terrorisme en
Veiligheid (NCTV) dat de Turkse president Erdogan een bewuste
islamiseringsstrategie in Nederland uitvoert en ruimte geeft aan
salafistische soms jihadistische organisaties? Hoe beoordeelt u de
gevolgen hiervan, zoals de nota die beschrijft, onder meer dat
'antiwesterse religieuze boodschappen en activiteiten, die president
Erdogan regelmatig ventileert' kunnen leiden tot 'haat zaaien onder
bepaalde groepen Turkse Nederlanders' en 'ervoor zorgen dat zij zich van
de Nederlandse maatschappij en het democratische systeem afkeren'?**

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er
wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

**3. Hoe beoordeelt u de analyse van de NCTV dat de Turkse gemeenschap
in Nederland 'kwetsbaar' is voor 'beïnvloeding vanuit Turkije'?**

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er
wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

**4. Hoe beoordeelt u het dat verschillende factoren in Europa, onder
andere in Nederland, 'geleidelijk een gewijzigd islamitisch landschap
hebben gecreëerd binnen de Turkse gemeenschappen'?**

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er
wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

**5. Deelt u de mening dat dit onwenselijk en volstrekt ontoelaatbaar is in
een land als Nederland? Kunt u hierbij ook specifiek ingaan op de
implicaties van deze vorm van Turkse beïnvloeding voor de nationale
veiligheid van ons land, gezien het feit dat de NCTV een mogelijk verband
ziet tussen de 'antiwesterse retoriek' van Erdogan en de terroristische
aanslag van Gökmen T. op een tram in Utrecht in 2019, waarbij vier
doden en zes gewonden vielen?**

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er
wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

**6. Vindt u dat deze verontrustende constatering moeten leiden tot een
veel stevigere aanpak van deze ongewenste beïnvloeding, bijvoorbeeld
door de buitenlandse financiering van moskeeën vanuit onvrije landen te
verbieden en de mogelijkheden en bevoegdheden om salafistische
organisaties aan te pakken, te vergroten?**

7. Welke maatregelen neemt u om deze vorm van ongewenste beïnvloeding tegen te gaan, en de kwalijke invloed van de Turkse president op Turkse Nederlanders terug te dringen?

Antwoord op vraag 6 en 7

Ik verwijs uw Kamer graag naar de zorgen en standpunten van het kabinet ten aanzien van mogelijke buitenlandse beïnvloeding die zijn vermeld in Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) 49, 52 en 53¹⁰, alsmede in de 'Kamerbrief aanpak ongewenste vormen inmenging Turkije' d.d. 10 juni 2020¹¹ en de Kabinetsreactie op het POCOB-eindverslag¹²).

Het streven is om een nieuwe analyse nog voor de zomer 2021 af te ronden en uw Kamer daarover te zijner tijd te informeren. Het kabinet zal daarna bezien of het wel of niet noodzakelijk is om additionele maatregelen te treffen.

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954

8. Kunt u aangeven hoe u daarbij ook de inhoud van de aangenomen motie-Bisschop) over het uitbreiden van de bevoegdheden van de Taskforce Problematisch gedrag en ongewenste buitenlandse financiering gaat betrekken?

De motie-Bisschop¹³ wordt momenteel bestudeerd om te bepalen of de Taskforce behoefte heeft aan meer bevoegdheden en zo ja, welke dat zouden moeten zijn. Daarbij worden alle vormen van gedrag betrokken die op termijn potentieel ondermijnd zijn voor de democratische rechtsorde, conform de definitie van problematisch gedrag die in de POCOB-beleidsreactie is verwoord. Het gaat daarbij dus niet uitsluitend om problematisch gedrag dat door bepaalde leden van organisaties van salafistische signatuur wordt vertoond, of om buitenlandse financiering uit uitsluitend bepaalde landen. Zoals de regering ook in het debat over de POCOB heeft aangegeven, focust de Taskforce op *gedragingen van personen of groepen die voornamelijk binnen de grenzen van de wet vallen, maar tot aantasting en ondermijning van de democratische rechtsorde kunnen leiden*.

9. Wat vindt u van het feit dat de zogeheten Kaplan-groep inmiddels opnieuw online-activiteiten in ons land ontplooit, waarbij het onder meer gaat om een persoon die in verband wordt gebracht met de man 'die op 18 maart 2019 een aanslag pleegde in een tram in Utrecht'?

10. Welke stappen onderneemt u tegen de (online) activiteiten van deze groep?

Antwoord vraag 9 en 10

Zoals aangegeven kan ik niet ingaan op de inhoud van de conceptanalyse. Er wordt nu gewerkt aan een definitieve analyse. Zie aanbiedingsbrief.

In algemene zin kan ik aangeven dat op landelijke niveau de overheid zich inzet, samen met het bedrijfsleven, om terroristische en extremistische uitingen, zowel online als offline, geen vat te laten krijgen op de samenleving. De Internet Referral Unit (IRU) bij de politie ondersteunt deze aanpak door het signaleren en het verzoeken tot verwijderen van terroristische content.

¹⁰ Kamerstukken II, 2020/21, 29 754, 491, 546 en 560 (kamerbrief)

¹¹ Kamerstukken II, 2020/21, 30 821, 114 (kamerbrief)

¹² Kamerstukken II, 2020/21, 35 228, 33 (kamerbrief)

¹³ Kamerstuk 35228, nr. 25

Ook kan het Openbaar Ministerie – al dan niet na een aangifte of melding – een onderzoek starten en zo nodig tot vervolging over gaan indien er strafbare feiten zijn gepleegd op het internet.

Verder worden doorlopend gesprekken gevoerd met internetbedrijven om de samenwerking in de aanpak van terrorisme en andere illegale uitingen op het internet verder te versterken. Nederland is bijvoorbeeld actief in het EU Internetforum. Hierbij werken EU-lidstaten, de Europese Commissie en het bedrijfsleven op vrijwillige basis samen om het aanbod van terroristische content op het internet te beperken.

Tevens wordt, op basis van de EU Verordening aanpak terroristische content online (TCO), een autoriteit ingericht die toezicht houdt op de maatregelen uit deze verordening die gericht zijn op het zoveel mogelijk te schonen van het internet van terroristische content. Extremistische en/of, antidemocratische uitingen online die zodanig ernstig van aard zijn en daarmee onder de definitie vallen van terroristische content, zoals bedoeld in de TCO-verordening, vallen binnen de reikwijdte van deze verordening. De daarin opgenomen definitie van online terroristisch materiaal sluit nauw aan bij de bestaande definities van terroristische misdrijven in richtlijn 2017/541/EU, zoals geïmplementeerd in ons eigen strafrecht. Deze definitie is leidend als beoordelingscriterium voor het inzetten van de bevoegdheden, zoals de mogelijkheid om internetbedrijven te verplichten aangetroffen content binnen een uur te verwijderen.

1) <https://www.hpdetijd.nl/2021-02-15/geheime-turkije-analyse-nctv-lekt-uit-grote-rol-erdogan-bij-opkomst-salafisme-in-nederland/>, 15 februari 2021.

**Minister van Justitie en
Veiligheid**

Datum
1 april 2021

Ons kenmerk
3262954